

szerzése nélkül nyújtotta vissza: a kir. törvényszék a kérvényt a Pp. 140. §. utolsó bek. és a 141. §. alapján hivatalból visszautasította. Felfolyamodás folytán a budapesti kir. ítélőtábla 1938. október 29-én P. XI. 11282/1938/8. sz. alatt hozott Végzésével az elsőbíróság végzését helybenhagyta. Indokolás: ...A Pp. 648. §. 1. bek. értelmében a Ht. 77. §. a) pontja esetében a házassági életközösséget megbontó házasság felbontásának a házassági életközösség visszaállítására való kötelezését annál a bíróságnál kell kérni, amely a házassági perre illetékes. A Pp. 639. §-a értelmében a házassági perekben az illetékességet a házasság felbontásának utolsó lakhelye állapítja meg. A Pp. 648. §-a értelmében a bíróság a visszahívó végzést csak akkor bocsáthatja ki, ha az illetékesség megállapítására a betérjesztett adatok elégségesek s mivel a Te. 56. §-a a közjegyzői tanusítvány kiállítását nem a peresfelek utolsó lakhelyének igazolására, hanem csak az elhagyásra és tartamának igazolására rendelte, ez a közjegyzői tanusítvány, habár az ott felvett tanuvallomások adatot tartalmaznak a házasság felbontásának utolsó lakhelyére nézve is, nem alkalmas a bírói illetékességnek a megállapítására, hanem a házasság felbontásának utolsó közös lakhelyét a bírói gyakorlat értelmében az ottani közigazgatási hatóságnak kell igazolnia. Az elsőbíróság tehát a jogszabályoknak megfelelően járt el akkor, amikor a felek utolsó lakhelyének megállapíthatása céljából nem elégedett meg a Te. 56. §. értelmében kiállított közjegyzői okirattal, hanem a Pp. 140. §. 2. és utolsó bek. értelmében a peres felek utolsó lakhelyét igazoló hatósági bizonyítvány becsatolását is kívánta s mivel ez a kitűzött határidő alatt nem történt meg, a kérelmet a Pp. 140. §. utolsó bek. és a 141. §-a értelmében visszautasította. Ezért a kir. ítélőtábla az elsőbírói végzést helybenhagyta.“ A bontókeresetben tehát a házasság felbontásának utolsó közös lakhelye helyhatósági (városi, községi) bizonyítvánnyal igazolandó. Miután a bontókeresetek egy része eddig hiányosan adatott be, a fenti táblai végzést azzal közöljük, hogy a kereseteknek az idézett döntésnek megfelelő felszerelése a bíróságoknak sok felesleges munkát, a jogkereső közönségnek pedig gyakran 4-5 heti idővesztést okoz megtagarítani.

Dr. Z. I.

IRODALOM.

A kereskedelmi ügynök joga. (Dr. Brachfeld Dezső könyvéhez.) A közönséges nyelvhasználat az ügynök, az utazó, a kereskedelmi képviselő szót igen tág értelemben használja. Mindenkit ért alatta, aki kereskedelmi ügyletek közvetítésével, vagy megkötésével más cég, gyáros vagy kereskedő. áruai tekintetében foglalkozik. Ideszámítja a külföldi gyáraknak az egész országra

néve kizárólagos árusítással foglalkozó, nagy üzleti szervezettel és személyzettel rendelkező belföldi képviselőjét, az alkuszt, az egy vagy több cég részére dolgozó önálló ügynököt és a kereskedővel szolgálati viszonyban lévő kereskedelmi meghatalmazott utazót.

A jogszabályok, kereskedelmi törvényünk az alkusz és az alkalmazotti viszonyban lévő kereskedelmi utazóról tesznek említést. A kereskedelmi törvény meghozatala idejében még nem alakult ki az a nagykereskedelem és gyáripar, mely az egész országra kiterjeszti közvetítő kereskedelmi hálózatát, még pedig nem szolgálati viszonyban lévő alkalmazottak révén, ami igen költséges lenne, hanem ügyletek közvetítésével önállóan egy vagy több cég részére dolgozó ügynökök útján, akik esetleg még önállóan is foglalkoznak kereskedelemmel. Lassanként az életviszonyok kialakították a jog és tényleges szokás útján a gyakran ismétlődő szerződési pontokat, melyek az ilyen önálló ügynök és megbízottja közötti jogviszonyt szabályozzák.

A kötelmi jog egyes szerződési típusokat szabályoz, azonkívül általános rendelkezéseket tartalmaz a jogügyletekre általában. Az egyes szerződések eltérnek a szabályozott típustól, más szerződési, ügyleti típus keveredik bennük. Az ilyen vegyes ügyletekre a típus szabályai csak megfelelően alkalmazhatók. Mikor azután az ilyen típustól eltérő jogügyletek egy bizonyos formában gyakoriak lesznek, új típus alakul ki, amelyre nézve a jogalkotó az életviszonyokhoz való alkalmazkodás és a jogbiztonság érdekében célszerűnek tartja már az önálló szabályozást.

Dr. Brachfeld Dezsőnek a kereskedelmi ügynök jogát elméleti és joggyakorlati szempontból részletesen, áttekinthetően és világos, egyszerű stílusban ismertető munkája meggyőző arról, hogy az ú. n. önálló ügynöki jogviszony megérett az önálló, egységes szabályozásra. Bizonyítja e szabályozás szükségét az az elméleti bizonytalanság, amely az önálló ügynöki jogviszonynak minősítése tekintetében az elméletben mutatkozik: a megbízás, a társas viszony, az alkalmazotti elmélet, de a gazdaságilag gyenge, kis, önálló ügynöknek védtelensége is. Dr. Brachfeld az alkalmazotti viszony mellett foglal állást, abból a szociális elgondolástól vezérelve, hogy az önálló ügynöknek azt a szociális védelmet (felmondási idő, végkielégítés stb.) biztosítsa, mint a szolgálati viszonyban lévő kereskedelmi alkalmazottak élveznek. Szerintem a helyes megoldás ott rejlik, hogy minden olyan jogviszonyban, ahol az egyik fél részéről huzamos, állandó munkaszolgáltatásról van szó, a munkavállalónak közens általános szabályokkal bizonyos szociális védelmet kell nyújtani, akár szolgálati viszonyban van, akár nem. Ez sokkal őszintébb és a jogalkalmazás szempontjából is eredményesebb, mint a szolgálati viszony fogalmának olyan tág értelmezése, amely a szolgálati viszonyra vonatkozó szabályok teljes alkalmazását lehetővé teszi az e fogalomba beerőszkolt jogviszonyokra. *A munkaszolgáltatásra nem lehet változatlanul a dologszolgáltatás*

tás szabályait alkalmazni, mert a munkaszolgáltatás mindig személyiségi jogokat is érint.

Dr. Brachfeld igen érdekesen ismerteti az ügynöki szerződéseknek az ügynökre nézve terhes kikötéseit, így az üzleti regie meg nem térítését és a delcredere elvállalását. Helyesen mutat rá arra, hogy helytelen a kereskedőket az uzoratórvények és kizsákmányoló ügyletre vonatkozó jogszabályok védelme alól kivonni. A kereskedő is juthat olyan szorult helyzetbe, mely ügyletkötési szabadságát korlátozza, az uzorás és kizsákmányoló szerződések kötése a károsult fél részéről nem a tapasztaltság, hanem a gazdasági helyzetnek vagy egyéb kényszerítő körülményeknek kérdése.

A munka részletesen ismerteti az ügynöki jutalékkövetelésre és az ügynöki meghatalmazás terjedelmére vonatkozó bírói gyakorlatot. Kereskedelmi forgalmi ügyleteknél igen fontos, hogy a másik ügyletkötő fél a kereskedelmi ügyletek gyors lebonyolításának követelménye folytán ne folytasson hosszas nyomozást a vele szemben álló megbízott meghatalmazásának körére nézve. Ezért ismer a kereskedelmi törvény törvényes vélelmezett meghatalmazást, pl. a cégvezetőre, az általános kereskedelmi meghatalmazottra nézve. Szükségesnek tartanók, hogy ilyen vélelmezett szabályokat állítsanak fel az ügynöki meghatalmazásra nézve különösen az ügyleti szóbeli feltételek, a pénzfelvétel és az árukifogásolási jog tudomásulvétele tekintetében.

Igen érdekesek dr. Brachfeldnek a delcredere jogi természetére vonatkozó fejtegetései. Szerinte a delcredere nem kezesség, hanem sui generis garancia-szerződés, mely a biztosítással rokon. Grosschmid többször hangsúlyozza, hogy valamely jogi ténynek minősítése nem azt jelenti, hogy valami tényleg ez vagy az, hanem csak annyit, hogy a minősítés folytán reánézve az illető jogviszonyra vonatkozó szabályok alkalmazandók. A mai jogban nincsenek megmerevedett nevesített ügyletek, a mai ügyletek innominát kontraktusok. A jog ugyan egyes ügyleti típusokat szabályoz, de ezek a szabályok megfelelően alkalmazandók azokra a jogviszonyokra, melyek a típustól többé-kevésbé eltérnek, esetleg egyes ügyletek tartalma szerint azokra részben egyik, részben másik szerződésfajta jogszabályai alkalmazandók, (lásd például az autogaragetulajdonos törvényes zálogjogára vonatkozó 66. sz. jogegységi határozatot, ahol bérlet és vállalkozási szerződés vegyülékéről van szó). *A jogi minősítés kérdésében az a döntő, hogy a típustól eltérő eleme a jogügyletnek olyan-e, mely a típusra megállapított jogszabályok többségét alkalmazhatatlanná teszi.*

A delcredere szempontjából dr. Brachfeld súlyt helyez arra, hogy a kezesség a hitelezővel szemben ingyenes, mivel pedig a megbízó az ügynöknek a delcredere elvállalásáért jutalékot fizet, ez az ügylet visszterhes, tehát nem kezesség. Nézetünk szerint bár kétségtelen, hogy a delcredere jutalék kikötése a kezesség típusától eltér, de ez az eltérés nem jelentős a kezességre vonatkozó szabályok leglényegesebb rendelkezéseinek alkalmazása tekintetében.

Maga a szerző is felsorolja, hogy a delcredere járulékos természetű, függ az eredeti követelés fennállásától, a delcredere vállaló felhozhatja azokat a kifogásokat, melyeket az adós felhozhat, a hitelező behajtási késedelme mentesít stb. Hogy a visszterhesség folytán a visszterhes ügyletekre vonatkozó általános szabályok is alkalmazhatók, ez nem változtat azon, hogy a kezességi jogügyletre vonatkozó rendelkezések is érvényesek erre a jogügyletre. Nem zárja ki a delcrederevállalásnak kezességi minősítése, hogy ott, ahol ez célszerű, a garancia és a biztosítási szerződésnek szabályai analogia útján a joggyakorlat kialakulásánál tekintetbe jöjjenek.

Dr. Brachfeld szigorúan elhatárolja az alkuszt, aki mindenki rendelkezésére áll az ügynöktől, aki csak egy-két cég részére dolgozik. Az életben ez az elhatárolás nem vihető keresztül. Ha nincs versenytilalmi kikötés, illetve, ha a megbízó tud róla, az önálló ügynök is fogadhat el másoktól megbízást, sőt önállóan kereskedelmi ügyleteket is köthet. Gyakorlati következménye ennek az, hogy az alkuszra vonatkozó jogszabályok is megfelelő változtatással az önálló ügynökre is alkalmazhatók. Én nem tudom például ellenkező kikötés hiányában jogszabálynak elfogadni azt, hogy míg az alkusznak már az ügylet megkötésével jár jutalék, addig az önálló ügynöknek csak akkor, ha az ellenérték befolyt. Az ügynök csak akkor esik el jutalék-követelésétől, ha az ügylet megkötésénél a másik fél hitelképesége tekintetében rosszhiszeműen, vagy gondatlanul járt el, de egyébként a jutalékkövetelés az ügylet megkötésével esedékes. Ha ez a megbízóra nézve terhes, úgy az ügyletkötésnél ellenkező kikötéssel segíthet rajta.

Dr. Brachfeld igen hasznos munkát végzett, mikor ezt a fontos és sok tekintetben rendezetlen jogágot elméleti és gyakorlati szempontból feldolgozta. Reméljük, hogy munkája gyakorlati eredménye, a jogág törvényhozási rendezése, be fog következni.

Ifj. dr. Szigeti László.